

VÝROČNÍ ZPRÁVA VOJENSKÉHO HISTORICKÉHO ARCHIVU ZA ROK 2021

PhDr. Július Baláž, CSc.
Ředitel VHA/VÚA

Sídlo archivu: Pilotů 217/12, 160 01,
Praha 6 - Ruzyně
Ředitel Vojenského ústředního archivu, tel.: 973 213 301
fax: 973 213 308
e-mail: podatelna-vua@army.cz

Ředitel Vojenského historického archivu, tel.: 973 213 350
fax: 973 213 308
e-mail: podatelna-vua@army.cz

Zřizovatel archivu: Ministerstvo obrany ČR; Vojenský historický archiv (dále VHA) je organizačně začleněn do Vojenského ústředního archivu (dále VÚA). VÚA je podřízen řediteli odboru bezpečnosti MO.

Akreditace podle zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů: VHA je v § 80, odst. 4 zákona mezi vyjmenovanými akreditovanými specializovanými archivy. V září 2014 Vojenský historický archiv prokázal podle § 81 zákona, že splňuje podmínky k akreditaci (§ 61 zákona).

I. Personální podmínky v archivu:

Ředitel VHA: PhDr. Július BALÁŽ, CSc.
odborný zájem: fondy a sbírky z let 1939-1945;

Vedoucí 1. odd. VHA, zástupce ředitele: Mgr. Martin FLOSMAN, Ph.D.
odborný zájem, správce: fondy a sbírky vojenská personální dokumentace, fondy a sbírky z let 1918-1939;

Archivář 1. odd. VHA: Mgr. Miroslav JELEN (zástupce vedoucího oddělení)
odborný zájem, správce: fondy a sbírky II. čs. domácího odboje a fondy a sbírky čs. armády z let 1918-1939;

Archivář 1. odd. VHA: Mgr. Erika MRHALOVÁ
odborný zájem, správce: fondy a sbírky 1. čs. odboje, vojenská personální dokumentace;

Archivář 1. odd. VHA: Mgr. Barbora NOVÁKOVÁ
odborný zájem, správce: fondy a sbírky II. čs. vojenského odboje, fondy a sbírky z let 1939-1945;

Archivář 1. odd. VHA: Mgr., Bc. Pavel HEŘMÁNEK, Th.D.
odborný zájem, správce: rakouské fondy a sbírky do roku 1918, vojenská personální dokumentace, fondy a sbírky z let 1939-1945;

Archivář 1. odd. VHA: Mgr. Martin LUNDÁK
odborný zájem, správce: evidence archiválií a archivních souborů VHA (NAD), rakouské fondy a sbírky do roku 1918, vojenská personální dokumentace; fondy a sbírky čs. armády z let 1918-1939;

Archivář 1. odd. VHA: Mgr. Jan CHLEBOUN
odborný zájem, správce: badatelna VHA, vojenská personální dokumentace, fondy a sbírky 1. čs. odboje, evidence archiválií a archivních souborů VHA (NAD).

Archivářka 1. odd. VHA: Viera ŽIŽKOVÁ
odborný zájem, správce: fotoarchiv VHA;

Vedoucí 2. oddělení VHA: RSDr. Vladimír ŠLOSAR
odborný zájem, správce: fondy a sbírky po roce 1945;

Archivář 2. odd. VHA: Mgr. Martin DUBÁNEK
odborný zájem, správce: fondy a sbírky po roce 1945;

Archivář 2. odd. VHA: Mgr. Martin GAMBA
odborný zájem, správce: fondy a sbírky po roce 1945;

Archivář 2. odd. VHA: Ing. Petr KADLEC
odborný zájem, správce: fondy a sbírky po roce 1945;

Archivář 2. odd. VHA: Mgr. Jana JELENOVÁ (poloviční úvazek)
odborný zájem, správce: fondy a sbírky po roce 1945;
Mgr. Otmar BENEŠ (poloviční úvazek)
odborný zájem, správce: vojenská personální dokumentace; fondy a sbírky I. čs. odboje a čs. armády z let 1918-1939; fondy a sbírky po roce 1945;

Vedoucí 3. odd. VHA, Digitální archiv MO: Ing. Miroslav BUDÍN
odborný zájem, správce: informační technologie;

Pracovník 3. odd. VHA, Digitální archiv MO: Ing. Jan FUSEK (zástupce vedoucího oddělení)
odborný zájem, správce: informační technologie;

Pracovník 3. odd. VHA, Digitální archiv MO: Bc. Michal HRBEK (od 1. 4. 2021)
odborný zájem, správce: informační technologie; správce webových stránek VÚA a digitální badatelny DA MO;

Archivářka 3. odd. VHA, Digitální archiv MO: Mgr. Agáta KRAVČÍKOVÁ, Ph.D.
odborný zájem, správce: správa a zpřístupňování archiválií uložených v DA MO;

Archivářka 3. odd. VHA, Digitální archiv MO: Petra Zámečnicková
odborný zájem, správce: správa a zpřístupňování archiválií uložených v DA MO;

Archivářka 3. odd. VHA, Digitální archiv MO: Radka Veselá
odborný zájem, správce: správa a zpřístupňování archiválií uložených v DA MO;

Vedoucí digitalizačního pracoviště: Vladislav KUSKO
odborný zájem, správce: digitalizace fondů VHA,

Archivářka skupiny digitalizace: Zdeňka PUSTAYOVÁ
odborný zájem, správce: digitalizace fondů VHA;

Počet systematizovaných míst ve VHA 22; skutečný stav pracovníků VHA k 31. 12. 2021 – 22. Jedno místo je rozděleno na dva poloviční úvazky.

V roce 2021 došlo v personální oblasti k velkým změnám. K 1. 1. 2021 došlo ke zrušení původního 3. odd. VHA. Tabulky tohoto oddělení byly rozděleny mezi 1. oddělení VHA (badatelna a fotoarchiv) a nově zřízené 3. odd. VHA – Digitální archiv MO (digitalizační pracoviště). Digitální archiv mohl být zřízen po přidělení 4 nových tabulkových míst (1 IT, 3, archivářky). Po odchodu Mgr. Ivana Urminského do starobního důchodu nastoupil od 1. prosince 2021 na místo vedoucího 1. oddělení a zástupce ředitele VHA Mgr. Martin Flosman, Ph.D.

Odborné úkoly plní jednotliví archiváři podle zařazení (viz výše), např. badatelské služby, archivní evidenci, péči o konkrétní okruh archiválií, jejich zpracování a správu atd. Činnosti spojené s ekonomikou, personalistikou, správou budovy, autoprovozem a informatikou jsou zabezpečovány jinými složkami, podřízenými řediteli Vojenského ústředního archivu. V případě konzervace a restaurování je toto pracoviště podřízeno řediteli Správního archivu MO.

II. Přehledy o celkovém množství, fyzickém stavu a změnách u archiválií uložených ve VHA:

Archiv	2	Počty, metráž a zpracovanost archivních souborů						Fyzický stav archiválií		Archivní pomůcky
		Uloženo v archivu***			Celkem			počet	počet	
		počet	metráž [bm] velikost [MB]	metráž [%] MB [%]	počet	metráž [bm] velikost [MB]	metráž [%] MB [%]			
1	3*	4**	5****	6*	7**	8****	9	10 ¹⁾		
610000040 Vojenský historický archiv	N:	3077	14060,94 0,00	65,19 0,00	3077	14060,94 0,00	65,19 0,00	Ze zapsaného fyzického stavu:		základní: 495
	Z:	456	7507,93 0,00	34,81 0,00	456	7507,93 0,00	34,81 0,00	Nepoškozený	3291	speciální: 47
	I:	383	3476,37 0,00	16,12 0,00	383	3476,37 0,00	16,12 0,00	Poškozený	311	referenční: 4
	Σ:	3605	21568,87 0,00		3605	21568,87 0,00		Nezjištěno	3	všechny: 4
							Ze zapsaných ev. jednotek:			
							poškozeno [ks]:	29840		546

Archiv	2	Počty, metráž a zpracovanost archivních souborů						Fyzický stav archiválií		Archivní pomůcky
		Uloženo v archivu***			Celkem			počet	počet	
		počet	metráž [bm] velikost [MB]	metráž [%] MB [%]	počet	metráž [bm] velikost [MB]	metráž [%] MB [%]			
1	3*	4**	5****	6*	7**	8****	9	10 ¹⁾		
<i>Souhm</i>	N:	3077	14060,94 0,00	65,19 0,00	3077	14060,94 0,00	65,19 0,00	Ze zapsaného fyzického stavu:		základní: 495
	Z:	456	7507,93 0,00	34,81 0,00	456	7507,93 0,00	34,81 0,00	Nepoškozený	3291	speciální: 47
	I:	383	3476,37 0,00	16,12 0,00	383	3476,37 0,00	16,12 0,00	Poškozený	311	referenční: 4
	Σ:	3605	21568,87 0,00		3605	21568,87 0,00		Nezjištěno	3	všechny: 4
							Ze zapsaných ev. jednotek:			
							poškozeno [ks]:	29840		546

Všechny hodnoty digitální velikosti se zaokrouhlují na MB (MegaByte)

Legenda:	* N:	[počet] ... archivní soubory s min. 95% nezpracované metráže	*** Uloženo v archivu	...archivní soubory s evidenčním statusem 1 nebo 3
	Z:	[počet] ... archivní soubory s min. 95% zpracované metráže	**** metráž [%] MB [%]	...relativní zastoupení vzhledem k celkové metráži ...relativní zastoupení vzhledem k celkové velikosti ev. jednotek v digitální podobě
	I:	[počet] ... archivní soubory s min. 95% inventarizované metráže		
	Σ:	[počet] ... celkový počet archivních souborů		
	** N:	[bm] ... nezpracovaná metráž archivních souborů	i) Archivní pomůckyvždy celkový počet archivních pomůcek v evidenci archivu
	[MB]	... nezpracovaná velikost ev. jednotek v digitální podobě		
	Z:	[bm] ... zpracovaná metráž		
	[MB]	... zpracovaná velikost ev. jednotek v digitální podobě		
	I:	[bm] ... inventarizovaná		
	[MB]	... inventarizovaná velikost ev. jednotek v digitální podobě		
	Σ:	[bm] ... celková metráž(=N: + Z:)		
	[MB]	... celková velikost ev. jednotek v digitální podobě		

Čísleník evidenčních statusů:
1. Archivní soubory v přímé péči instituce, uložené v instituci
2. Archivní soubory uložené na základě smlouvy mimo instituci
3. Archivní soubory uložené v instituci na základě smlouvy
4. Archivní soubory vydané vlastníkem a archivem evidované
5. Archivní soubory archivem pouze evidované

Archiv	Archivní soubory								
	Evidenční status: 1		Evidenční status: 2		Evidenční status: 3		Evidenční status: 4 + 5		
	počet	metráž [bm] velikost [MB]	počet	metráž [bm] velikost [MB]	počet	metráž [bm] velikost [MB]	počet	metráž [bm] velikost [MB]	
1	2	3*	4**	5*	6**	7*	8**	9*	10**
Souhm	N:	3077	14060,94 0,00	0	0,00 0,00	0	0,00 0,00	0	0,00 0,00
	Z:	456	7507,93 0,00	0	0,00 0,00	0	0,00 0,00	0	0,00 0,00
	I:	383	3476,37 0,00	0	0,00 0,00	0	0,00 0,00	0	0,00 0,00
	Σ:	3605	21568,87 0,00	0	0,00 0,00	0	0,00 0,00	0	0,00 0,00

Veškeré hodnoty digitální velikosti jsou zaokrouhleny na MB (MegaByte)

Legenda:	* N: [počet] ... archivní soubory s min. 95% nezpracované metráže	Číselník evidenčních statusů: 1 Archivní soubory v přímé péči instituce, uložené v instituci 2 Archivní soubory uložené na základě smlouvy mimo instituci 3 Archivní soubory uložené v instituci na základě smlouvy 4 Archivní soubory vydané vlastním a archivem evidované 5 Archivní soubory archivem pouze evidované
	Z: [počet] ... archivní soubory s min. 95% zpracované metráže	
	I: [počet] ... archivní soubory s min. 95% inventarizované metráže	
	Σ: [počet] ... celkový počet archivních souborů (≠N:+Z:)	
** N: [bm] ... nezpracovaná metráž archivních souborů		
	[MB] ... nezpracovaná velikost ev. jednotek v digitální podobě	
	Z: [bm] ... zpracovaná metráž	
	[MB] ... zpracovaná velikost ev. jednotek v digitální podobě	
	I: [bm] ... inventarizovaná metráž	
	[MB] ... inventarizovaná velikost ev. jednotek v digitální podobě	
	Σ: [bm] ... celková metráž(=N:+Z:)	
	[MB] ... celková velikost ev. jednotek v digitální podobě	

Statistika GI archivu: 61000040 Vojenský historický archiv

Celkem fondů (sbírek):

3605

1. Evidenční číslo listu

Minimální: 1 Maximální: 3967

4. Časový rozsah

	Priora:	Dolní hranice	Horní hranice	Posteriora:
Minimální:	1636	1650	1794	1854
Maximální:	1967	2003	2020	1998

5. Stav ke dni

Minimální: 21. 6. 2013 Maximální: 21. 12. 2021

7. Metráž (bm)

Nezpracovaná:	14060,94	65,19 %	(% z celkové metráže)	
Zpracovaná:	7507,93	34,81 %	Celkem:	21568,87
Z toho invent.:	3476,37	16,12 %		

8. Stav zachování

8a) Úplnost				
1 - Úplný		730		20,25 %
2 - Mezerovitý		1022		28,35 %
3 - Torzovitý		1437		39,86 %
4 - Nezjištěno z důvodu nezpracovanosti		414		11,48 %
5 - Neurčuje se		2		0,06 %
8b) Fyzický stav				
1 - Nepoškozený		3291		91,29 %
2 - Poškozený		311		8,63 %
3 - Nezjištěno		3		0,08 %
8c) Charakter poškození - celkem: 316				
				%
1. křehký, lámavý	3	0,95	8. poškozený vodou	277 87,66
2. trhliny, přelomení	10	3,16	9. poškozený rzi	0 0,00
3. poškozený plísněmi	18	5,70	10. poškozený vlivem elektromagnetického pole	0 0,00
4. poškozený hmyzem	0	0,00	11. poškozený prachem	7 2,22
5. poškozený hlodavci	0	0,00	12. poškozený světlem	0 0,00
6. poškozený ohněm	0	0,00	13. jiné	1 0,32
7. poškozený teplem	0	0,00		

Statistika GI 2012 archivu: 610000040 Vojenský historický archiv									
15. Evidenční jednotky	Forma	Nezpracované	Zpracované	Z toho inventarizované	Poškozené (ks)	časový rozsah			
						(minima - maxima)			
Úřední knihy a rukopisy	ks	3618	6331	3232	49	(1780)	1709	2005	(1955)
	bm	56,84	0,00	0,00					
* úřední knihy	ks	3617	6330	3231	49	(1780)	1709	2005	(1955)
	bm	56,09	18,05	1,85					
* rukopisy	ks	0	1	1	0		1945	1951	
Registraturní pomůcky	ks	15923	9841	8553	1209	(1783)	1723	1992	(1998)
	bm	460,01	182,23	179,73					
* podací protokoly/deníky	ks	12249	7166	5887	1208	(1870)	1723	1992	(1998)
	bm	222,63	81,92	36,07					
* indexy	ks	3624	2528	2519	1	(1783)	1723	1989	(1998)
	bm	105,28	21,04	18,95					
* elenchy	ks	0	21	21	0		1920	1945	
* repertáře	ks	2	126	126	0	(1870)	1883	1956	(1920)
Kartotéky	ks	197	374	26	50	(1922)	1900	2010	(1947)
	bm	138,12	159,99	0,00					
* kartotéky	ks	2	0	0	0		1939	1989	
Kartony	ks	108862	55233	25712	23180	(1836)	1650	2020	(1998)
	bm	2,28	0,00	0,00					
Fascikly	ks	0	48	47	0	(1939)	1901	1945	(1950)
	bm	0,00	0,30	0,30					
* fascikly	ks	0	48	47	0	(1939)	1901	1945	(1950)
	bm	0,00	0,43	0,30					
Mapy, plány, tech. výkresy, graf. listy, kresby	ks	40270	5054	5054	4200	(1859)	1680	1954	
	bm	20,80	0,20	0,00					
* mapy	ks	39953	53	53	4200	(1859)	1850	1945	
	bm	20,00	0,23	0,03					
* technické výkresy	ks	317	5001	5001	0		1680	1954	
	bm	0,60	0,00	0,00					
Fotografické archíválie	ks	144	157796	208	0	(1914)	1900	1989	(1949)
	bm	0,17	0,00	0,00					
* fotografie na papírové podložce	ks	18	90765	142	0	(1918)	1900	1989	(1947)
* fotografické desky	ks	0	66354	0	0		1900	1989	

Statistika GI 2012 archivu: 610000040 Vojenský historický archiv									
15. Evidenční jednotky	Forma	Nezpracované	Zpracované	Z toho inventarizované	Poškozené (ks)	časový rozsah			
						(minima - maxima)			
* fotoalba	ks	126	677	66	0	(1914)	1900	1989	(1949)
	bm	0,17	25,00	0,00					
Tisky	ks	10949	0	0	1120	1914	1952		
	bm	30,00	0,00	0,00					
* plakáty	ks	10949	0	0	1120	1914	1952		
	bm	30,00	0,00	0,00					
Balíky	ks	406	0	0	27	(1917)	1902	1992	(1953)
	bm	65,15	0,00	0,00					
* balíky	ks	402	0	0	27	(1917)	1902	1992	(1953)
	bm	64,65	0,00	0,00					
Jiné	ks	415	8	8	25	(1922)	1809	2004	(1953)
	bm	17,34	0,00	0,00					
* jiné	ks	415	8	8	25	(1922)	1809	2004	(1953)
	bm	17,34	0,00	0,00					
Celkem v 610000040		Nezpracované	Zpracované	Z toho inventarizované	Σ :				
Počty ev. jednotek [ks]:		180784	234685	42840	415469				
Metráž ev. jednotek [bm]:		790,51	342,72	180,03	1133,23				
Velikost digitálních ev. j. [byte]:		0	0	0	0				
Počty poškozených ev. j. [ks]:		29840							

III. Výběr, zpracování a využívání archiválií:

1) Předarchivní péče-odborné archivní prohlídky u organizačních celků MO a ve správních archivech VÚA, skartační řízení ve správních archivech VÚA:

V této oblasti pokračoval VHA i v roce 2021 v naplňování rezortního spisového řádu a zákona č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě (hlavně § 52, povinnosti specializovaného archivu). Úkoly byly v této oblasti plněny v součinnosti se součástmi VÚA, tedy BA MO a také SA MO a SA AČR.

Odborné archivní prohlídky v SA MO se vykonávaly průběžně po celý rok. Odborné archivní prohlídky v SA MO vykonával hlavně o. z. Šlosar. Týkaly se dokumentace zrušených OC MO v letech 2001 až 2010. Bylo vykonáno celkem 17 dohledů, pracovníci 2. odd. VHA zabezpečili i odborné archivní prohlídky v SA MO na tzv. zahraniční dokumentaci, celkem 13 – dokumentace mise ISAF Uzugur 1. a 2. mise 2008/2009 (4. 2., 8. 2.); dokumentace ISAF Polní nemocnice a chemická jednotka 2007/2010 (10. 2., 12. 2., 29. 3, 29. 4., 10. 5., 12. 5., 24. 5., 31. 5., 15. 11.); dokumentace ISAF KRP Logar – 1. kontingent (22. 11., 23. 11.) V SA AČR se konaly odborné archivní prohlídky pouze dvakrát, v červnu (29. 6. – 9. 6. 2021), týkala se spisové dokumentace a v září (13. 9. – 15. 9. 2020) a týkala se justiční dokumentace. Další plánované prohlídky byly v důsledku pandemie zrušeny, vykonány distančně nebo přeloženy na rok 2022. Dohledy ve správních archivech probíhaly částečně operativně na vyžádání jednotlivých archivů, jednak na základě plánů správních archivů, obsažených v plánu odborných činností VÚA na rok 2021.

Odborné archivní prohlídky v rámci skartačních řízení v resortu MO, tedy u organizačních celků resortu MO, se vykonávaly v součinnosti se správními archivy. Kvůli pandemii však neproběhly v celém rozsahu plánu na rok 2021 (plánu odborných prohlídek, obsaženého v rezortním plánu odborných činností v roce 2021). Po dohodě VHA se správními archivy byli pracovníci VHA nadále přítomni u odborných archivních prohlídek pouze u vybraných organizačních celků MO. Neocenitelnou pomoc a součinnost v této oblasti poskytoval 2. oddělení VHA, které tyto činnosti v rámci VHA zabezpečuje, Dr. Pavel Minařík, CSc., vedoucí BA MO. Musíme vyzvednout dobrou součinnost při zabezpečování odborných prohlídek u organizačních celků i se správními archivy. Celkem se jednalo o 14 OC MO a GŠ. V měsících únor až květen byly prohlídky zrušeny nebo přesunuty na podzim. Velitelství pozemních sil v Olomouci, úřad SKOJS Praha (10. 6.), sekce zpravodajského zabezpečení MO (30. 6.), odbor interního auditu a kontroly MO (21. 1.), Velení AČR (28. 4.), sekce průmyslové spolupráce a řízení organizací (20. 7.), sekce ekonomická MO (27. – 28. 7.), Kabinet ministra (24. – 25. 8.), SOPS MO (6. 9.), sekce státního tajemníka MO (8. 9.), VKPR (9. 9.), sekce vyzbrojování a akvizic MO 14. – 15. 9.), Hradní stráž (5. 10.), Velitelství pro operace MO (13. – 14. 10.);

2) Evidence archiválií a archivních pomůcek:

Největší změnu v evidenci fondů v roce 2021 znamenalo převzetí dokumentace ze Správního archivu MO – fondu MNO 1991 2. oddělením VHA (17. února 2021, celkem 355 kartonů, 44,37 bm) a dokumentace odboru pro válečné veterány MO (20. října 2021, celkem 102 kartonů, 12,75 bm). Dále se pokračovalo v upřesňování a kontrole všech vnitřních změn v evidenci archiválií. Většina z nich souvisela s kontrolou na vedení evidence archiválií v novém systému PEvA II. Vnějších změn bylo 13 (13 přírůstků). Vnitřních změn bylo celkem 7. Více méně se jednalo o změny při upřesnění evidenčních jednotek u fondů na 1. oddělení VHA.

Základní statistika vnějších změn: 61000040 Vojenský historický archiv							
Celkový počet přírůstků/úbytků: 13		Rozsah data změny		od: 11. 3. 2021	do: 16. 12. 2021		
	Nezpracovaná		Zpracovaná		Z toho inventarizovaná		Celkem
	bm	%	bm	%	bm	%	bm
Metráž přírůstků	58,56	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	58,56
Metráž úbytků	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Celková metráž	58,56	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	58,56
Členění podle typu změny							
přírůstek výběrem - k existujícímu archivnímu souboru s uložením v archivu					12		92,31
přírůstek výběrem - k existujícímu archivnímu souboru bez uložení v archivu					0		0,00
přírůstek s uložením v archivu k existujícímu archivnímu souboru					0		0,00
přírůstek výběrem - k existujícímu archivnímu souboru					0		0,00
přírůstek výběrem - nový archivní soubor s uložením v archivu					1		7,69
přírůstek výběrem - nový archivní soubor bez uložení v archivu					0		0,00
přírůstek - uložení celého archivního souboru v archivu					0		0,00
přírůstek výběrem - nový archivní soubor					0		0,00
přírůstek delimitací - k existujícímu archivnímu souboru					0		0,00
přírůstek delimitací - celého archivního souboru					0		0,00
					Celkem přírůstků:		13 100,00 %
					Celkem úbytků:		0 0,00 %
Členění podle druhu přírůstku							
ve skartačním řízení					0		0,00 %
mimo skartační řízení					11		84,62 %
mimo skartační řízení - koupě					0		0,00 %
mimo skartační řízení - dar					2		15,38 %
depozitum jiného subjektu					0		0,00 %
mimo skartační řízení - odúmrť					0		0,00 %
mimo skartační řízení - nález					0		0,00 %
uložení v archivu					0		0,00 %

Typ vnitřní změny	Počet	Metráž (vše bm)			
		N:	Z:	I:	Σ:
01 - obecná [zpracování, přemanimulování]	7	0,00	-1,68	0,00	-1,68
Celková metráž (bm):		0,00	-1,68	0,00	-1,68
Celkem počet přiřazení:		7			

3) Vytváření počítačových databází z personálních spisů uložených ve VHA:

- Vytváření databází: Na 1. oddělení VHA vznikaly v roce 2021 k lepší orientaci v některých sbírkách různé soupisy, např. několika ročníků kmenových listů, nebo Sbírkou dodatků k domácímu odboji.
- Na 2. oddělení VHA pokračovalo vytváření interní databáze osob zařazených do jednotlivých transportů v rámci organizovaného odsunu německého obyvatelstva z ČSR podle lokalit a sídelních útvarů, z nichž tito obyvatelé pocházeli.

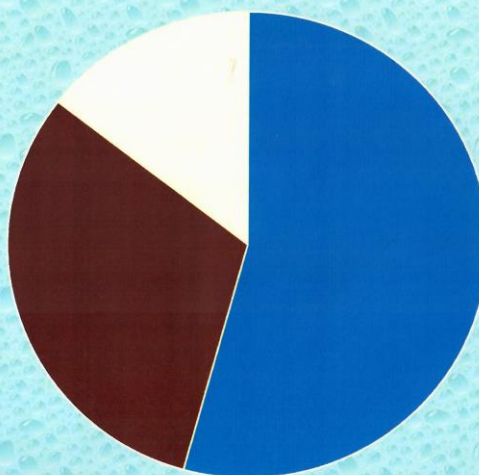
- Byla dokončena interní databáze příslušníků čs. domobraneckých praporů v Itálii v letech 1918–1919. Celkem bylo v této databázi 48 448 záznamů.

4) Zpřístupňování archivních fondů a sbírek:

Na **2. oddělení**: V roce 2021 probíhaly na lokálních PC zkoušky zpřístupňování v programu ELZA. Ani v jednom případě však nebyly dotaženy do konce. V souvislosti s výstavbou DA MO se ale podařilo odstranit hlavní příčinu zkrácení práce v této oblasti, tzn. nemožnost realizovat dostatečné doškolení archivářů. V součinnosti s firmou Lightcomp byla vybudována serverová aplikace programu ELZA. Proběhlo také první školení, které pokračovalo v lednu 2022. Tato skutečnost se snad kladně projeví v oblasti zpřístupňování ve VHA. I přes omezený provoz badatelný byl i v roce 2021 pro potřeby badatelů pracovníky 2. oddělení, hlavně s přispěním pracovníka na „DPC“, vyznačeno na 13 149 stránkách archiválií (339 kantonů) zrušení stupně utajení (podle RMO č. 22/1999 a metodického pokynu NBÚ).

Na **1. oddělení**: I zde v roce 2021 probíhaly na lokálních PC zkoušky zpřístupňování v programu ELZA. Ani v jednom případě však nebyly dotaženy do konce, částečně tomu bylo tak i kvůli protipandemickým opatřením. V součinnosti s firmou Lightcomp bylo i toto oddělení připojeno k vybudované serverové aplikaci programu ELZA. Proběhlo také zde první školení, které pokračovalo v lednu 2022. I v průběhu roku 2021 se pokračovalo v úpravách vojenských matrik tak, aby mohly být postupně umísťovány na internetovém portálu Studovna MO (kramerius.army.cz). Po umístění všech úmrtních matrik pěších pluků z období 1. světové války (247 matrik) se pokračovalo v úpravách úmrtních matrik polních nemocnic. Celkem bylo v roce 2021 upraveno 16 úmrtních matrik polních nemocnic.

modrá — nezpracovaných (65%); červená + bílá — zpracovaných (35 %); bílá — inventarizovaných (16,5 %)

5) 3. oddělení – Digitální archiv MO

- Byl nově zřízen k 1. 1. 2021 jako nová schopnost vojenského archivnictví v podmínkách VHA. V roce 2021 jeho hlavní úkol spočíval v participaci na samotné výstavbě archivu v součinnosti s hlavním dodavatelem fi. IBM (smlouva podepsána v dubnu 2021). V měsících květen-červen proběhla analýza DA MO. Na ní navazovaly přípravy na novou digitalizaci (ta kvůli migracím dat, ale i technickým potížím 6 měsíců stála), a na vytvoření nových webových stránek VÚA společně s portálem DA MO (včetně digitální badatelný DA MO). Výstavba DA MO byla ukončena v září 2021, následně započal zkušební provoz, v rámci kterého se řešily nové a nové technické problémy. V říjnu byla dokončena nová digitální badatelna na badatelně VHA. Zároveň byla podaná žádost o akreditaci DA MO na AS MV ČR. V listopadu proběhla ukázka DA MO pro BŘ MO. Do konce roku se řešily další technické potíže, které brání ostrému spuštění DA MO.
- Archivářky se po celý rok podílely v rámci náhradní činnosti na tvorbě různých soupisů a pořádacích prací pro 1. a 2. oddělení VHA. Součástí 3. oddělení zůstalo digitalizační pracoviště. Z důvodu technické odstávky i problémů s covidem-19 byl počet skenů za rok 2021 – 30 687.

6) Využívání archiválií:

Úřední a badatelská agenda: Pandemické situace výrazně ovlivnila i v roce 2021 hlavně badatelskou agendu. Badatelna byla od 14. 9. 2020 uzavřena, opět byla veřejnosti otevřena od 4. 5. 2021. Až do konce roku však kvůli dodržení epidemiologických požadavků fungovala na poloviční kapacitu. V roce 2021 vyřídili pracovníci VHA 1 645 žádánek pro badatele (pracovníci na DPČ – 655 žádánek) – celkem 2300 žádánek. V době provozu poskytovala svoje služby standardně v duchu Badatelského řádu VÚA, Vyhlášky MV ČR č. 645/2004 Sb. (ve znění Vyhlášky MV ČR č. 213/2012 Sb.) a zákona o archivnictví č. 499/2004 Sb. (v úplném znění zákona z dubna 2019).

V roce 2021 se úřední agenda opět vyřizovala neomezeně. Tato oblast činnosti archivu však byla ovlivněna režimem home office nadále nejméně. Úřední agendy se tak v roce 2021 vyřídilo více než v roce předchozím. Vyřídilo se 3 812 dopisů, z toho 507 rešerší pro instituce a úřady, 3 088 bylo soukromých podání. 215 podání bylo vzato na vědomí bez nároku na rešerši, nebo posloužilo jako objednávka archivního materiálu na badatelnu.

Od června no konce roku bylo několik archiválií zapůjčeno do Západočeské galerii v Plzni na výstavu „Aviatika v české vizuální kultuře 1783–1957“.

Žádostmi o rešerše směřovaly nadále hlavně k padlým v 1. světové válce, genealogickým informacím z osobních spisů vojáků a i z osobní evidence čs. legionářů. V roce 2021 se z dalších agend vyplývajících z konkrétního zákona v podstatě zastavila agenda vztahující se k 3. čs. odboji (zákon č. 262/2011 Sb.), dále ke službě v PTP a agendě spojené se zákonem 255/1946 Sb., nebo ke 2. čs. odboji. Archiv vyřídil 18 žádostí o informace k zákonu č. 262/2012 Sb. a 11 ke službě v PTP.

7) Činnost badatelný a fotoarchivu:

Činnost badatelný v roce 2021:

- a) počet přihlášených badatelů: 383 (ČR – 364, zahraničí – 19)
- b) počet badatelských návštěv: 918 (ČR – 878, zahraničí – 40)
- c) vyúčtované peníze za kopie a další služby provedené archivem (většinou za rešerše): 147 702,- Kč;

Činnost fotoarchivu:

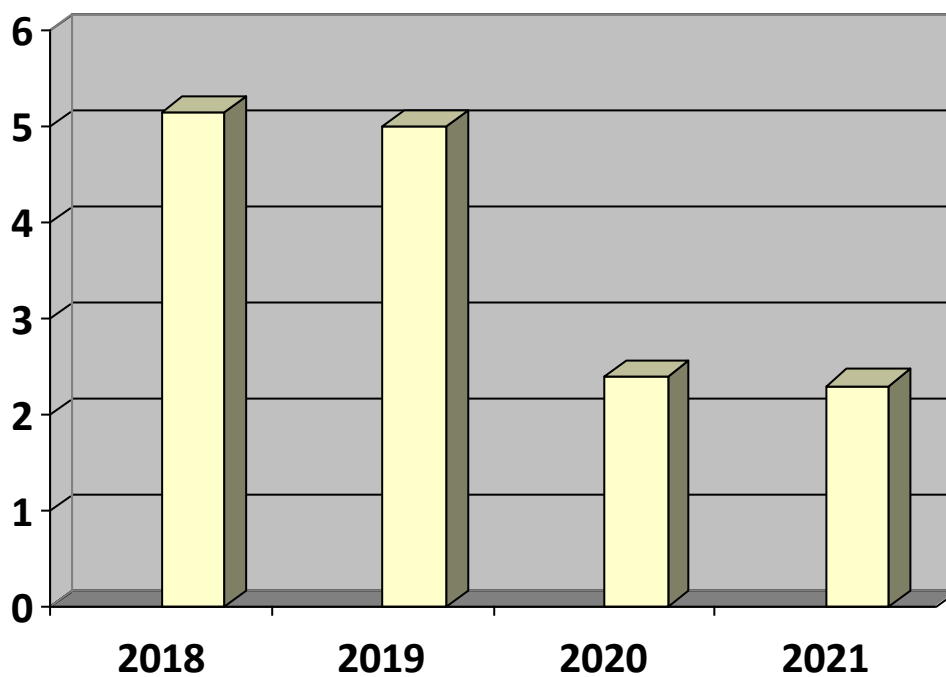
a) počet přihlášených badatelů: 15 badatelů (ČR – 15, zahraničí – 0)

b) počet badatelských návštěv: 20 badatelských návštěv (ČR – 20, zahraničí – 0)

Badatelská agenda 2017-2021

Rok	1. odd.	2. odd.	3. odd./ŘVHA	Celkem
2017	3598	970	260/31	4860
2018	3872	902	242/24	5140
2019	3734	965	275/30	5004
2020	1739	469	175/21	2404
2021	1871	418	0/11	2300

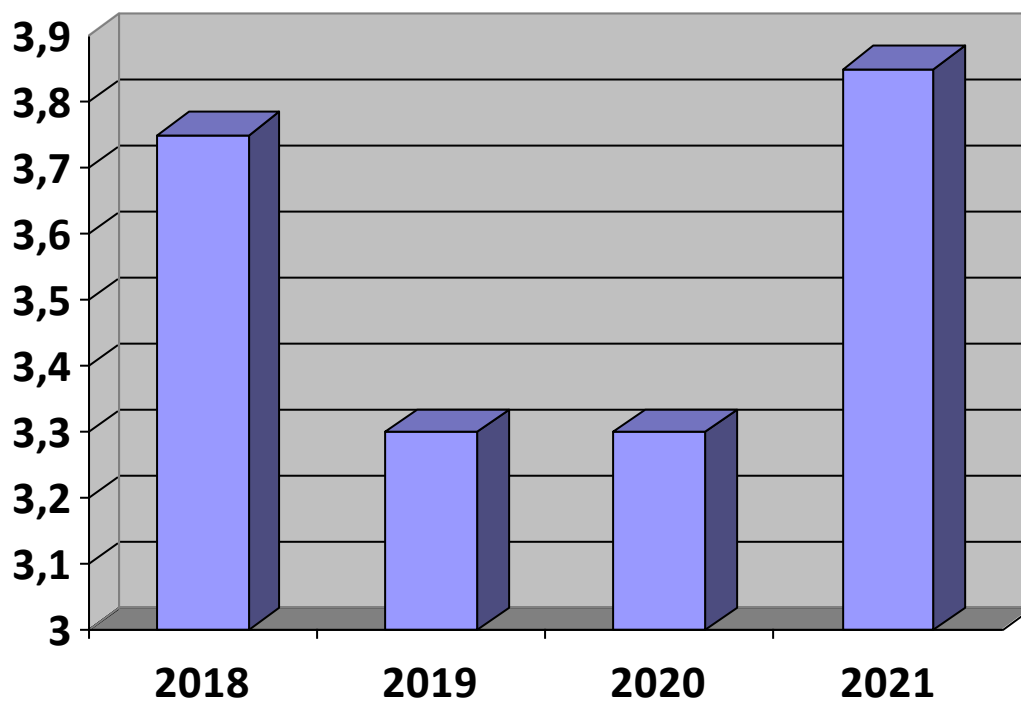
Badatelská agenda 2018-2021

Úřední agenda 2017-2021

Rok	1. odd.	2. odd.	3. odd./ŘVHA	Celkem
2017	2873	565	182/46	3666
2018	2969	567	180/42	3758
2019	2622	501	137/45	3305
2000	2525	534	197/48	3304
2021	3114	698	0 + 46	3858

Úřední agenda 2018-2021

Pracovník	Počet dopisů	Počet žádanek
Baláž	46	11
Urminský	96	7
Jelen	456	309
Nováková	437	333

Lundák	356	177
Heřmánek	398	113
Mrhalová	481	91
Flégl	179	33
Šlosar	128	138
Dubánek	197	142
Gamba	74	92
Kadlec	113	27
Jelenová	186	19
Chleboun	154	35
Flosman	318	95
Žižková	239	23
Celkem	3 858	1645 + 655

Poskytování služeb badatelnou VHA bylo v roce 2021 na dobré úrovni. Byly ale opět silně ovlivněny pandemickou situací. Na začátku roku pokračovalo uzavření badatelný pro veřejnost (od 14. 9. 2020). Jeho provoz byl obnoven od 4. 5. 2021 a byl udržen do konce roku. Z důvodu dodržení hygienických předpisů bylo rozhodnuto obsazovat badatelnou pouze z 50 %. V době provozu badatelný se důsledně dbalo na dodržování badatelského řádu (vyhláška MV ČR č. 645/2004 Sb., ve znění vyhlášky MV ČR č. 213/2012 Sb.). Zájem o vojenskou historii u veřejnosti nadále přetrvával. Z důvodu výše uvedených opatření byl počet badatelů o něco málo vyšší jako v roce 2020, počet žádánek o předložení archiválií ke studiu zas o něco nižší. V průběhu roku byla na badatelně nadále poskytována služba v podobě možnosti studia digitalizovaných archiválií na k tomuto účelu instalovaných PC. Chránil se tím fyzický stav archiválií, které se nyní v originálu (v případě digitalizovaných archiválií) předkládaly výjimečně a pouze se souhlasem ředitele archivu. Celá tato služba na badatelně byla koncem léta v souvislosti s výstavbou DA MO přestavěna, hlavně výrazně rozšířena. Služby pro badatelskou veřejnost byly rozšířeny v roce 2021 i díky spolupráci s VHÚ. V průběhu roku 2021 přibyly na společném portálu „Studovna MO“ (kramerius.army.cz) nejenom digitalizované vojenské matriky, ale také další digitalizované archiválie. V uplynulém roce zde přibylo 16 úmrtních matrik polních nemocnic z období 1. světové války. V roce 2021 pokračovala digitalizace fondů VHA. V červnu však musela být kvůli migraci dat a dalším technickým problémům v souvislosti s výstavbou DA MO až do konce roku pozastavena. Tímto bylo za uplynulý rok ve VHA digitalizováno pouze 30 687 stran archiválií.

Úroveň poskytovaných služeb ve fotoarchivu byla v roce 2021 také na dobré úrovni. Celkově však i zde pokračoval, kvůli pandemii, výrazný pokles počtu badatelů a badatelských návštěv.

IV. Stav archiválií:

1) Fyzická ochrana archiválií:

Desinfekce vybraných archivních souborů v Národním archivu, prováděná v roce 2020, byla dokončena v měsících leden-únor 2021. V této oblasti se realizovala rekonstrukce poškozených archiválií na knihařské a konzervátorské dílně VÚA (hlavně u fondu Stavební ředitelství Terezín). Nadále se pokračovalo u vybraných archivních souborů ve výměně starých kartonů a tvrdých desek s tkaničkami. Vedle toho se prováděla kontrola teploty a vlhkosti v depech. Nastavení hlídáných parametrů ve skladech se dělo přes počítač. Kvůli zpětné vazbě se dané parametry ve skladech hlídaly i přímou kontrolou.

Naměřené hodnoty teplot a vlhkosti byly po celý rok relativně stálé a v normě. Nejnižší teploty byly naměřeny celoročně ve skladu č. 303 (nejnižší teplota byla naměřena 12. 1. 2021 – 12,4 °C). Celoročně byla zde teplota v rozmezí 13 °C až 16 °C. Nejvyšší naměřené teploty byly opět ve skladu č. 205A. Byly naměřeny v červnu až srpnu, a pohybovaly se v rozmezí 19°C až 20,6 °C. Nejnižší relativní vlhkost byla naměřena v únoru ve skladech č. 021, 022 a 224 (22 - 25 %). Hodnoty v ostatních skladech byly celoročně v normě. Regulací celého systému vzduchotechniky se všechny odchylky od stanovených norem dařilo v krátké době vrátit do normálu.

2) Stěhování archiválií:

V roce 2021 nedošlo k většímu stěhování archiválií. Pouze v souvislosti s dezinfekcí archiválií v Národním archivu, které proběhlo v roce 2020, došlo v měsících leden-únor při jejím dokončení k menšímu přestěhování několika stovek kartonů. V rámci budovy VÚA v Ruzyni došlo ještě ke stěhování při převzetí vybraných archiválií ze Správního archivu MO.

3) Zpráva o výsledku prověrky fyzického stavu AKP (k 31. 12. 2021):

V roce 2021 nedošlo k žádné změně na fyzickém stavu AKP. Bezpečnostní kopie AKP byly od listopadu 2013 uloženy v nové archivní budově v Ruzyni. Po ukončení stěhování archivu byly z Ruzyně převezeny do SA AČR v Olomouci. Tyto kopie byly v roce 2015 doplněny o bezpečnostní kopie (mikrofilm) nových AKP z února roku 2015. Originály všech AKP jsou od jara 2018 uloženy ve trezoru v místnosti č. 114 (pořádací místnost, teplota i vlhkost byly zde po celý rok v normě). Součástí bezpečnostní dokumentace objektu VÚA v Ruzyni je i jeden výtisk lokačního plánu VHA se zvláštním vyznačením uložení AKP.

a) Manifest českých spisovatelů z května 1917 (evidenční číslo AKP – 42, z roku 1980)

- AKP má rozsah 1 složky (4 listy v obalu), její fyzický stav je velmi dobrý
- nebyl u něho proveden a ani se neplánují konzervační zásahy
- AKP je uložena v originálu spolu s jednou studijní kopií (studijní kopie je založena i v příslušném fondu) v označené krabici (písmeny KP v červeném kruhu) ve skladu č. 114
- v případě této AKP jsou pořízeny pouze fotokopie (3x), jedna fotokopie je ve fondu, ostatní jsou od září 2014 uloženy ve SA AČR Olomouc, kopie jsou v dobrém stavu;

b) Válečný deník 1. čs. polního praporu v SSSR z doby 29. 1. – 19. 4. 1943 (evidenční číslo AKP – 43, z roku 1980)

- AKP má rozsah 1 sešitu o 51 listech, její fyzický stav je dobrý
- nebyl u něho proveden konzervační zásah, časem bude zásah nutný kvůli použitému

psacímu prostředku – obyčejná tužka

- AKP je uložena v originálu spolu se studijní kopií (studijní kopie je založena i v příslušném fondu) v označené krabici (písmeny KP v červeném kruhu) ve skladu č. 114
- v případě této AKP je pořízen mikrofilm (1x) jako bezpečnostní kopie a fotokopie jako studijní kopie (1x ve fondu a 1x u originálu), bezpečnostní kopie (mikrofilm i fotokopie) jsou od září 2014 ve SA AČR Olomouc, kopie jsou v dobrém stavu;

c) Válečný deník 1. čs. armádního sboru v SSSR z doby 15. 5. 1944 – 22. 5. 1945 (evidenční číslo – 44, z roku 1980)

- AKP má rozsah 2 svazků o 367 listech, její fyzický stav je dobrý
- nebyl u něho proveden konzervační zásah
- AKP je uložena v originálu spolu se studijní kopií (studijní kopie je založena i v příslušném fondu) v označené krabici (písmeny KP v červeném kruhu) ve skladu č. 114
- v případě této AKP je pořízen mikrofilm (2x) jako bezpečnostní kopie a fotokopie jako studijní kopie (1x ve fondu a 1x u originálu), bezpečnostní kopie jsou od září. 2014 ve SA AČR Olomouc, kopie jsou v dobrém stavu;

d) Složka 308/1-3 ze sbírky 37 obsahující archiválie výsadkové skupiny Anthropoid, 1941-1945 (evidenční číslo AKP – 160, z roku 2015)

- AKP má rozsah 205 listů + 3 fotografie, její fyzický stav není vyhovující, většina dokumentů má natržené okraje
- v případě většiny dokumentů se plánuje zásah na konzervátorské dílně VÚA
- AKP je uložena v originálu (studijní kopie je založena v příslušném fondu) v označené krabici (písmeny KP v červeném kruhu) ve skladu č. 114
- v případě této AKP je pořízen mikrofilm (2x) jako bezpečnostní kopie a xerokopie jako studijní kopie (1x ve fondu), bezpečnostní kopie jsou od dubna 2015 v SA AČR Olomouc, kopie jsou v dobrém stavu;

e) Jmenný seznam československých dobrovolníků roty „Nazdar“ z roku 1914 (evidenční číslo AKP – 161, z roku 2015)

- AKP má rozsah dvoulistu, je podlepena, okraje mírně natrženy
- plánuje se zásah na konzervátorské dílně VÚA
- AKP je uložena v originálu (studijní kopie je založena v příslušném fondu) v označené krabici (písmeny KP v červeném kruhu) ve skladu č. 114
- v případě této AKP je pořízen mikrofilm (2x) jako bezpečnostní kopie a xerokopie jako studijní kopie (1x ve fondu), bezpečnostní kopie jsou od dubna 2015 v SA AČR Olomouc, kopie jsou v dobrém stavu.

f) Deník bojové činnosti České družiny z období od 15. srpna 1914 do 13. února 1915 (evidenční číslo AKP – 162, z roku 2015)

- AKP má rozsah jedné knihy o 83 listech (60 listů popsanych), její fyzický stav je vyhovující
- nebyly u něho provedeny a ani se neplánují konzervační zásahy
- AKP je uložena v originálu (studijní kopie je založena v příslušném fondu) v označené krabici (písmeny KP v červeném kruhu) ve skladu č. 114
- v případě této AKP je pořízen mikrofilm (2x) jako bezpečnostní kopie a xerokopie jako studijní kopie (1x ve fondu), bezpečnostní kopie jsou od dubna 2015 v SA AČR Olomouc, kopie jsou v dobrém stavu;

g) Kronika Čs. dobrovolnického sboru v Itálii, 1917–1918 (evidenční číslo AKP – 163, z roku 2015)

- AKP má rozsah jedné knihy o 110 listech (53 listů popsaných), její fyzický stav je velmi dobrý
- nebyly u ní provedeny a ani se neplánují konzervační zásahy
- AKP je uložena v originálu (studijní kopie je založena v příslušném fondu) v označené krabici (písmeny KP v červeném kruhu) ve skladu č. 114
- v případě této AKP je pořízen mikrofilm (2x) jako bezpečnostní kopie a xerokopie jako studijní kopie (1x ve fondu), bezpečnostní kopie jsou od dubna 2015 v SA AČR Olomouc, kopie jsou v dobrém stavu.

V. Odborné a společenské aktivity archivu:

- činnost pracovníků VHA v jednotlivých komisích určených v rozkaze Ř-VÚA č. 1/2017 (VHA);
- součinnost při zabezpečení pořízení a zkušebním provozu DA MO (VHA);
- zahraniční pracovní cesta do VHA Bratislava, 8. – 12. listopadu 2021 (o. z. Dubánek, o. z. Kadlec, o. z. Gamba);
- vzhledem k pandemii a zavedení různých hygienických opatření byly v roce 2021 všechny společenské aktivity archivu pozastaveny.

Mezinárodní spolupráce:

Vzhledem k pandemické situaci v ČR a také v sousedních zemích se v roce 2021 neuskutečnila žádná z plánovaných návštěv, spojených s výměnou zkušeností, s vojenskými archiváři ve Slovenské republice a v Maďarsku.

Publikační a výstavní činnost v roce 2021:

Baláž, Július, Dubánek, Martin, Minařík, Pavel, Kadlec, Petr, Chleboun, Jan: Ročenka VHA 2020. Ministerstvo obrany-Vojenský historický ústav, 2021, 300 s. ISBN 978-80-7278-826-2

Dubánek, Martin: Geneze výzbroje obrněného transportéru OT-62 TOPAS, Historie a vojenství 4/2021, s. 106-123.

Dubánek, Martin: Úkol KONCERT, Vývoj československých odminovačů v letech 1964-1971, ATM 2/2021, s. 66-69.

Dubánek, Martin: Úkol KONCERT, Vývoj československých odminovačů v letech 1964-1971, ATM 3/2021, s. 66-69.

Dubánek, Martin: Úkol KONCERT, Vývoj československých odminovačů v letech 1964-1971, ATM 4/2021, s. 72-75

Dubánek, Martin: Osvětlovací souprava pro úkryt ÚŽ-6, ATM 4/2021, s. 70-71

Dubánek, Martin: Lehký bitevní letoun L-139 Jestřáb, ATM 6/2021, s. 70-72

Dubánek, Martin: Lehký bitevní letoun L-139 Jestřáb, ATM 7/2021, s. 74-76

Dubánek, Martin: Zákopový stroj TMK-2 v ČSLA, ATM 8/2021, s. 72-75

Dubánek, Martin: Úkol AGÁTA, Uchycení 30 mm granátometu AGS-17 v obrněném transportéru OT-64, ATM 9/2021, s. 74-76.

Dubánek, Martin: Úkol FILEK, Filtrační a ventilační zařízení FVZ-150, ATM 10/2021, s. 86-89.

Dubánek, Martin: Lehký bitevní letoun L-159 Sokol, ATM 11/2021, s. 70-73.

Dubánek, Martin: Lehký bitevní letoun L-159 Sokol (2. část), ATM 12/2021, s.72-75.

Dubánek, Martin: Pevnostní verze samopalu Suomi, Střelecká revue 1/2021, s. 78-79.
Dubánek, Martin: 3,7cm KPÚV v opevnění, Střelecká revue 4/2021, s. 70-71.
Dubánek, Martin: Výzbroj pro úkol KONCERT, Střelecká revue 5/2021, s. 79-81.
Dubánek, Martin: Pevnost Brest Litevský, Střelecká revue 6/2021, s. 62-64.
Dubánek, Martin: Rumunský kanon Reșița, Střelecká revue 8/2021, s. 70-71.
Dubánek, Martin: Katastrofa úkrytového pracoviště ÚP-82, Military revue 1/2021, s. 12-14.
Dubánek, Martin: Lidové milice a opevnění, Military revue 5/2021, s. 8-10.
Dubánek, Martin: Pozorovatelna Pic de Garuche, Military revue 6/2021, s. 22-23.
Dubánek, Martin: AP Pont Saint Louis, Military revue 7-8/2021, s. 8-10.
Dubánek, Martin: ÚKOL CVOK, Souprava cvičné jaderné miny ČSLA, Military revue 10/2020, s. 8-10.
Dubánek, Martin: Vývoj ochranné masky M-10, Military revue 11/2021, s. 16-18.
Dubánek, Martin: Vývoj ochranné masky M-10, Military revue 12/2021, s. 22-24.
Flosman, Martin: K zábavě i propagaci, Dějiny a současnost, 5/2021, s. 33.

Caletka, Jiří - Dubánek, Martin – Grabowski, Henryk: Historie objektu Petřín Na baště, MO-VHÚ 2021.

Heřmánek, Pavel: výstava „Příběhy z pražské invalidovny“, vernisáž + prohlídka byly v prostorách Invalidovny koncem července 2021.

Urminský, Ivan, Žižková, Viera, Baláž, Július: *Malá dohoda*, výstava na rumunské ambasádě v Praze, listopad 2021.

VI. Hlavní úkoly archivu v roce 2022:

- Uplatňování zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, a dalších norem a předpisů při své činnosti.
- Odborná péče o archiválie vojenského charakteru pokrývající období od roku 1723 do roku 1992; odborná péče zahrnuje jednotnou evidenci archiválií, odborné zpracování archiválií a odborně řízenou péči o fyzický stav archiválií.
- Předkládání zpracovaných archiválií pro badatelské účely, zabezpečení komplexní badatelské činnosti pro oprávněné žadatele na badatelně, ve fotoarchivu a na digitální badatelně digitálního portálu DA MO (v závislosti od vývoje pandemie).
- Poskytování požadovaných informací pro úřední potřeby a správní úkony rezortu MO ČR i pro další rezorty a organizační složky státu, pro právnické nebo fyzické osoby (v podobě odborných rešerší, posudků, výpisu, přehledů nebo ústní konzultace).
- Odborný a metodický dohled na skartační řízení u organizačních celků svého zřizovatele a odborné archivní prohlídky ve vojenských správních archivech, výběr archiválií.
- Dohled na výkon spisové služby u svého zřizovatele (MO ČR) a jim zřízených organizačních složek státu, dohled na činnost správních archivů svého zřizovatele.
- Zabezpečení ostrého provozu Digitálního archivu MO s portálem a digitální badatelnou.
- Vědecký výzkum a publikační činnost, hlavně v oblasti dějin vojenské správy a vojenských dějin.

- Zpracování edic archivních pramenů, vědeckých statí, odborných publikací, rešerší apod.
- Vydání ročenky VHA za rok 2021, příprava nové ročenky za rok 2022.
- Digitalizace archivních fondů VHA.